

Professori Aarni Nyberg in memoriam

Seppo Honkapohja

Johtokunnan jäsen

Suomen Pankki

Antti Somervuori

Ekonomisti

Risto Tainio

Professori

Helsingin kauppakorkeakoulu

Liisa Uusitalo

Professori

Helsingin kauppakorkeakoulu

Professori, ekonometrikko Aarni Nyberg kuoli 82-vuotiaana 11.10.2009. Hän toimi 22 vuoden ajan Helsingin kauppakorkeakoulun professorina ja perustutkimuksen laitoksen johtajana. Hänessä yhdistyivät etevän tiedemiehen inspiroivuus, vaativuus ja kärsivällisyys ja toisaalta innostavan opettajan ominaisuudet.

Aarni Nyberg syntyi Savonlinnassa 10.4.1927 ja tuli ylioppilaaksi Savonlinnan lyseosta 1945. Hän suoritti FK-tutkinnon 1951, VTL-tutkinnon 1962 ja väitteli valtiotieteiden tohtoriksi 1967 Helsingin yliopistossa. Hän toimi matematiikan opettajana 1952–55, Posti- ja lennätinhallituksen taloudellisen tutkimuslaitoksen tutkijana 1956–59, Oy Alko Ab:n tutkijana 1959–65 ja Taloudellisen tutkimuskeskuksen, nykyisen ETLAn edeltäjän, johtajana 1965–69.

Vuoden 1970 alusta Aarni Nyberg nimitettiin Helsingin kauppakorkeakoulun professoriksi ja perustutkimuksen laitoksen johtajaksi, ja hän työskenteli tässä tehtävässä eläkkeelle

Aarni Nyberg

siirtymiseensä asti vuonna 1992. Samanaikaisesti hän toimi myös Helsingin yliopiston ekonometrian ja Turun kauppakorkeakoulun taloudellisten tutkimusmenetelmien dosenttina. Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi hänet valittiin 1978 ja hän oli yhteiskuntatieteiden ryhmän sihteeri parinkymmenen vuoden ajan.

Professori Nyberg oli keskeinen vaikuttaja Helsingin kauppakorkeakoulussa. Hänen työnsä syvensi ja laajensi korkeakoulun suuntautumista tutkimukseen jo 1970- ja 1980-luvuilla, jolloin korkeakoulun erääksi päätavoitteeksi asetettiin kehittyminen tutkimusyliopistona. Hänen ekonometrian ja muu metodologinen osaamisensa hyödytti jatko-opiskelijoita ja tutkijoita yli aine-, tiede- ja korkeakoulurajojen. Hänellä oli suuri vaikutus siihen, että hänen johtajakaudellaan tohtoriopiskelijoiden määrä Helsingin kauppakorkeakoulussa kasvoi ripeästi. Paljolti hänen ansiotaan on myös, että kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät tulivat entistä laajemmin käyttöön

myös liiketaloustieteissä. Nyberg vaikutti laajalti myös Helsingin kauppakorkeakoulun ulkopuolella ja hänen opetustyötään muun muassa Helsingin yliopistossa arvostettiin suuresti.

Aarni Nybergin väitöskirja ”Alkoholijuomien kulutus ja hinnat” oli Suomessa uraa uurtava ekonometrian sovellutus taloustieteen mikroteoriaan. Väitöskirjassa suoritetaan huolellinen kysyntäanalyysi poikkileikkaus- ja aikasarja-aineistoilla sekä laaditaan hintapäätösmalli optimaalisten hinnanmuutosten määrittämiseksi alkoholijuomia myyvässä monopolirytyksessä. Nyberg on julkaissut myös muita ekonometrisiä tutkimuksia samalta alalta esimerkiksi alkoholijuomien kulutuksen alueellisista vaihteluista Suomessa, alkoholijuomien myynnistä Suomen ravintoloissa ja alkoholijuomien myynnin hintaindekseistä.

Aarni Nybergin aloittamaa taloudellista tutkimusta ja sen käyttöä suunnittelun apuna jatkettiin myöhemmin Alko-yhtiössä. Tässä työssä hänen asiantuntemustaan käytettiin usein vielä sen jälkeen, kun hän oli siirtynyt Helsingin kauppakorkeakouluun, muun muassa kun kehitettiin malleja alkoholipoliittista päätöksentekoa varten. Alkoholijuomien myynnin ja kulutuksen ennakoimista tarvittiin Alkossa paitsi hintapäätösten valmisteluun, myös budjetoimintaan sekä tuotannon, jakelun ja investointien suunnitteluun.

Nyberg oli laajalti tunnettu loistavana luennoitsijana. Hänen tilastotieteen peruskurssinsa Helsingin yliopistossa olivat legendaarisia. Myös laudatur- ja jatkokoulutustasolla esimerkiksi hänen ekonometrian kurssinsa olivat kuuluisia selkeydestään. Hänen entiset opiskelijan-

sa kertovat, että eräs yliopiston matematiikan laitoksen opettajista kävi kuuntelemassa hänen laudatur-tason kurssiaan ekonometriasta paitsi aiheen perusteella myös nähdäkseen miten innostava opettaja työskentelee ja on laatinut rakenteellisesti selkeän kurssin. Jatko-opiskelijoiden ohjaajana hän kantoi jatkuvasti huolta tutkimuksen tasokkuudesta ja innosti tutkijoita asettamaan itselleen mahdollisimman korkeat ”Nobel-tason” laatutavoitteet.

Aarni Nyberg toimi myös useissa luottamustehtävissä Helsingin kauppakorkeakoulussa ja sen ulkopuolella, kuten Taloustieteellisen seuran puheenjohtajana 1968–69 ja Suomen ja Neuvostoliiton välisen yhteistyökomitean taloustieteellisen työryhmän puheenjohtajana 1981–89. Hän oli omiaan puheenjohtajana vaikeissakin tilanteissa, koska hän arvosti eri näkemyksiä ja herrasmiehenä osasi aina diplomaattisesti ja korrektisti ilmaista kantansa siten, että kaikki osapuolet kokivat saaneensa arvostusta.

Nybergin perintö suomalaiselle taloustieteelle on merkittävä. Hänen tutkimustyönsä oli menetelmiltään innovatiivista ja siten esikuva suomalaiselle mikrotalouden ekonometriselle tutkimukselle. Hänen tutkimustensa soveltava käyttö Alko-yhtiössä oli myös yksi virstanpylväs suomalaisessa taloustieteen tutkimuksessa ja sen soveltamisessa yritysten päätöksenteossa. Aarni Nyberg innoitti ja ohjasi suurta joukkoa taloustieteen jatko-opiskelijoita sekä Helsingin kauppakorkeakoulussa että muissa suomalaisissa yliopistoissa, ja hänen työnsä muodosti tärkeän osan suomalaisen taloustieteen noususta hyvälle kansainväliselle tasolle. □